

Ane Lian Hansen

Taus kunnskap og toppidrettslinja

En kvalitativ studie av taus kunnskap i organisasjonskulturen hos to toppidrettslinjer

Bacheloroppgave i kroppsøving og idrettsfag

Veileder: Martin Nesse

Mai 2019

Ane Lian Hansen

Taus kunnskap og toppidrettslinja

En kvalitativ studie av taus kunnskap i organisasjonskulturen hos to toppidrettslinjer

Bacheloroppgave i kroppsøving og idrettsfag
Veileder: Martin Nesse
Mai 2019

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Sammendrag

Hensikten med denne bacheloroppgaven er å se nærmere på toppidrettslinjenes kunnskap og kompetanse. Oppgaven tar i all hovedsak for seg organisasjonskulturens tause kunnskap som illustreres av tidligere erfaringer. I 2008 kom tilbudet om spisset toppidrett i norsk videregående skole. Tilbudet er forbeholdt morgendagens toppidrettsutøvere, det vil si de aller beste utøverne i sin gren. Gjennom god tilrettelegging som gjenspeiles av kunnskapsrike lærere og godt samarbeid skal tilbudet gagne eleven. Kunnskap har utviklet seg til å bli et viktig konkurransefortrinn i en organisasjonskultur og enkelte kulturer oppnår større suksess enn andre. På bakgrunn av dette undersøker denne oppgaven hvordan en kan forstå taus kunnskap i organisasjonskulturen hos en toppidrettslinje.

For å besvare oppgavens problemstilling ble et kvalitativt forskningsdesign benyttet. Fire informanter fra to ulike toppidrettslinjer ble rekruttert til oppgaven. Det ble gjennomført dybdeintervjuer av alle de fire informantene. En intervjuguide var på forhånd utformet for å strukturere intervjuene. Gjennom sorteringsbasert koding ble resultatene fra intervjuene etablert.

Resultatene fra oppgaven viser at begge toppidrettslinjene benytter seg av tidligere erfaringer i undervisningen. Tilrettelegging og samarbeid synes også å være av betydning. I tillegg viser resultatene at begge toppidrettslinjene virket å være opptatt av helheten rundt eleven med tanke på ferdighetsutvikling. Toppidrettslinjene synes å skille seg fra hverandre i form av ulik utdanningsbakgrunn. Resultatene gir også et uttrykk for at taus kunnskap kan være en ressurs i en toppidrettslinjes organisasjonskultur.

Nøkkelord: Taus kunnskap, organisasjonskultur, toppidrett

Forord

Denne bacheloroppgaven er skrevet i forbindelse med Lektorutdanningen for kroppsøving og idrettsfag ved Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet, NTNU. Vi vil rette en stor takk til vår veileder Martin Nesse, for god veiledning og tilgjengelighet under hele skriveprosessen.

Videre vil vi også takke våre informanter for å ha tatt seg tid til intervju som har gitt oss innsikt i deres livsverden. Vi setter pris på de tankene og meningene dere har delt med oss.

Tilslutt ønsker vi å takke familie og venner for korrekturlesing og støtte underveis. Denne oppgaven har skapt engasjement og nysgjerrighet hos oss. Vi opplever at prosessen har vært svært lærerik.

Takk!

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	1
2. Kunnskap og miljø.....	3
2.1 Kunnskap	3
2.1.1 Taus kunnskap	4
2.2 Kunnskap i organisasjonskulturen	5
2.3 The Athletic Talent Development Environment model	6
3. Metode	8
3.1 Valg av metode	8
3.2 Intervju	8
3.3 Intervjuguide.....	9
3.4 Tilgang på felt og rekruttering av utvalg	10
3.5 Gjennomføring.....	11
3.6 Behandling av data	12
3.7 Reliabilitet og validitet	13
4. Taus kunnskap og toppidrettslinja.....	15
4.1 En presentasjon av informantenes tause kunnskap	15
4.1.1 IP1 og IP2 fra skole A	16
4.1.2 IP3 og IP4 fra skole B.....	16
4.2 Taus kunnskap i organisasjonskulturen	17
4.3 Taus kunnskap og ferdighetsutvikling.....	21
5. Avslutning	24
6. Litteraturliste	25

1. Innledning

Toppidretten har fått en større betydning og anerkjennelse i Norge i løpet av de siste tiårene, noe som har ført til at den har fått en økt verdi og status i samfunnet (Utdanningsdirektoratet, 2006). Hos Olympiatoppen (2013) står den kunnskapsbaserte toppidretten sentralt og gjennom filosofien ”Sammen om de store prestasjonene” skal toppidrettsutøvere realiseres. Toppidrett har i senere tid dukket opp som et programfag i skolen. Programfaget skal ifølge Utdanningsdirektoratet (2006:2) ”... bidra til at Norge får bevisste idrettsutøvere som kan oppnå gode resultater både regionalt, nasjonalt og internasjonalt”. De elevene som ønsker å satse på idrett skal derfor få muligheten til å kombinere videregående opplæring med egeninteresse. Gjennom opplæringen skal toppidrett gi elevene muligheten til å oppleve glede, mestring, utfordringer og spenning (Utdanningsdirektoratet, 2006). I hovedsak skal opplæringen ta utgangspunkt i idrettens verdigrunnlag og på bakgrunn av dette også ivareta moralske og etiske verdier. Gjennom målrettet trening skal elevene oppnå en bevisstgjøring av holdninger og verdier. Faget skal i tillegg gi elevene en forståelse av hva som kreves av en toppidrettsutøver (Utdanningsdirektoratet, 2006).

I 2008 kom tilbudet om spisset toppidrett i norsk videregående skole. Tilbudet er forbeholdt morgendagens toppidrettsutøvere, det vil si de aller beste utøverne i sin gren. Dette er et samarbeidsprosjekt mellom fylkeskommunen, Olympiatoppen og videregående skoler. Tilbudet skal gagne eleven i den forstand at det skal bli gitt en god tilrettelegging som gjenspeiles av kunnskapsrike lærere og godt samarbeid (Skolens styringsdokument, anonymisert på grunn av konfidensialitet). I en nyhetsartikkel fra 25. desember 2017 skriver journalisten Aulstad (2017) om utviklingskulturen som står bak noen av de store idrettsprestasjonene i Norge. På toppidrettslinja hos Heimdal videregående skole i Trondheim er en avhengig av et tett samarbeid mellom forbund, klubb, krets og skole. Dette er trolig en forutsetning for å lykkes i idretten. På skolen har de dyktige trenere og lærere med erfaring fra idretten som gjør kulturen for ferdighetsutvikling karakteristisk, skriver Aulstad (2017).

I denne oppgaven vil toppidrettslinjenes kunnskap bli belyst ytterligere. Gotvassli (2012) skriver at toppidrett, sett i lys av kunnskap, har en større betydning i form av kompetanse. Denne kompetansen består av ferdigheter, holdninger og kunnskap. Kunnskap kan utspille seg i ulike organisasjonskulturer, som for eksempel på ulike toppidrettslinjer. En del av denne kunnskapen bygger på erfaringer og er kjent som taus kunnskap. Gjennom en kroppsliggjøring av taus kunnskap vil kunnskapen kunne overføres til toppidretteleven (Gotvassli, 2012). På bakgrunn av dette har jeg kommet frem til følgende problemstilling:

Hvordan kan en forstå taus kunnskap i organisasjonskulturen hos en toppidrettslinje?

Jeg ønsker å redegjøre for at jeg har samarbeidet med Siri Nevermo Guttelvik i denne skriveprosessen, derfor vil store deler av bacheloroppgavene våre være lik. Både teori- og metodekapittelet er utformet i felleskap. Diskusjonskapittelet er skrevet individuelt med unntak av underkapittel 4.1 En presentasjon av taus kunnskap hos informantene. En individualisering av oppgavene er gjort gjennom å utforme ulike problemstillinger som har ført til en ulik vinkling av samme tema.

2. Kunnskap og miljø

I dette kapitlet vil det teoretiske grunnlaget for oppgaven presenteres. Innledningsvis vil det bli redegjort for kunnskapsbegrepet og på bakgrunn av dette vil taus kunnskap bli ytterligere belyst. Videre vil teori om kunnskap i en organisasjon bli introdusert. Tilslutt vil *The Athletic Talent Development Environment model* utformet av Henriksen, Stambulova & Roessler (2010) bli beskrevet, ettersom den tar for seg hele miljøet rundt en idrettsutøver når det kommer til ferdighetsutvikling.

2.1 Kunnskap

Kunnskapsbegrepet er komplekst og flere lignende begreper kan relateres til det, deriblant kompetanse, ferdigheter og informasjon (Nonaka, 1994). Disse tre begrepene danner basen for kunnskapsbegrepet. Informasjonsbegrepet kan bli sett på som grunnmuren, mens kompetansebegrepet og ferdighetsbegrepet kan ses på som metoder for å kunne være i stand til å møte problemstillinger og arbeidsoppgaver på en hensiktsmessig måte (Nonaka, 1994).

For å forvalte kunnskap må yrkesutøveren være sertifisert innenfor bestemte områder og fagfelt. I lys av dette er utdanning av en viss lengde nødvendig for å kunne utøve ulike profesjoner. Profesjonell yrkesutøvelse skal derav gagne befolkningen i sin helhet gjennom vitenskapelig kunnskap (Grimen, 2008). Ifølge Nonaka & Krogh (2009) er kunnskap først og fremst rettferdiggjort av sann tro, og basert på et samspill med verdenen vi lever i, rettferdiggjøres kunnskapen vi innehar. I tillegg kan kunnskapen ses på som en virkelighet av handlinger basert på ferdigheter (Nonaka & Krogh, 2009). Kunnskapsgrunnlaget hos profesjoner synes å være komplekst. I bunn og grunn kan de kjennetegnes av teoretiske innsikter fra ulike fagfelt, praktiske ferdigheter samt fortrolighet i spesifikke situasjoner (Grimen, 2008).

Nonaka & Krogh (2009) deler kunnskapen inn i eksplisitt og taus. Eksplisitt kunnskap beskrives som bevisst kunnskap, med andre ord kunnskap man kan uttrykke verbalt. Kunnskap formulert i setninger, tegninger og skriving er eksempler på dette (Nonaka & Krogh, 2009). Denne kunnskapen vil ikke bli utdypet noe ytterligere i denne oppgaven.

2.1.1 Taus kunnskap

Det var Polanyi (1983) som etablerte begrepet om taus kunnskap gjennom sitatet ”we can know more than we can tell”. Lubit (2001) hevder at taus kunnskap utvikles i underbevisstheden og at mennesker kan lære om det underliggende komplekset knyttet til taus kunnskap uten å være klare over det. På bakgrunn av dette kan det være vanskelig å forklare hvorfor en vet eller kan enkelte ting. Taus kunnskap kan utvikles i bestemte miljø og omhandler det å ha erfaringer innenfor noe spesifikt hvor en også kan ha samarbeidet med eksperter eller noen med mer kompetanse enn seg selv innenfor en spesiell aktivitet eller idrett (Lubit, 2001).

Taus kunnskap beskrives som kunnskap knyttet til sansene våre, taktile erfaringer, intuisjon, ferdigheter i form av bevegelse samt mentale modeller som en i bunn og grunn ikke kan uttrykke verbalt (Nonaka & Krogh, 2009). Med andre ord så er taus kunnskap kroppsliggjort (Grimen, 2008). Det vil si at en kan utøve taus kunnskap uten at en trenger å si noe, men ikke uten at kroppen gjør noe. Denne formen for kunnskap karakteriseres av innøvde kroppslige ferdigheter som samsvarer med omgivelsene og i mindre grad av språk. Taus kunnskap har dermed spilt en viktig rolle i profesjonsfagene (Grimen, 2008). Dette fordi profesjonsfag stiller krav om praktisk yrkesutøvelse. Av den grunn kan meningsfylte sammenhenger bli skapt gjennom praktisk yrkesutøvelse i tillegg til teoretisk integrasjon (Grimen, 2008). Nettopp fordi diskusjonene rundt dette begrepet legger sitt fokus på hvordan mennesker tenker, erfarer, bedømmer og ikke minst handler ut ifra noe som ikke kan artikuleres verbalt (Grimen, 2008).

Ifølge Lubit (2001) kan taus kunnskap deles inn i fire kategorier. Den første kategorien handler om praktiske ferdigheter, det vil si kroppens evne til å formidle kunnskap. Den andre kategorien omfavner de mentale prosessene i hjernen. De mentale prosessene går ut på hvordan en forstår, tolker og analyserer situasjoner en møter. Med andre ord, de kan bli sett på som et hjelpemiddel for hvordan en plukker ut relevante deler av en situasjon, hvordan en forstår situasjonen og hvordan finne en løsning på den. Den tredje kategorien innebærer hvordan taus kunnskap påvirker våre avgjørelser, dette i lys av nevnte prosesser. Ifølge Lubit (2001) er måten en velger å ta en avgjørelse på avhengig av vane og mentale mønstre. Gjennom for eksempel observasjon av hvordan andre velger å ta avgjørelser, utvikles en egen måte å ta avgjørelser på. For å komme frem til den beste løsningen, baseres ofte valget av en avgjørelse på tidligere erfaringer i lignende

situasjoner. En annen metode er å gå gjennom fordeler og ulemper ved avgjørelsen. Den fjerde kategorien omhandler det formelle ved en organisasjon. Det vil si at når en er ansatt hos en organisasjon blir den tause kunnskapen påvirket av det formelle i form av regler og hvordan en som ansatt må forholde seg til dette. En bør altså handle ut ifra organisasjonens forventninger og krav. Kunnskapen en innehar legger sitt fundament i rutinene hos organisasjonen (Lubit, 2001).

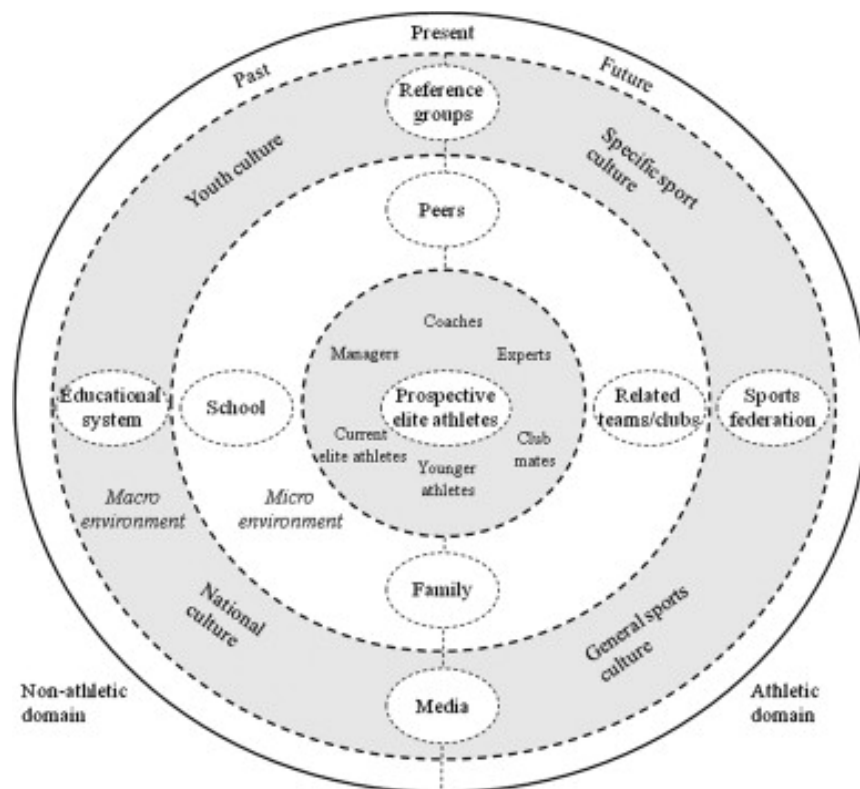
2.2 Kunnskap i organisasjonskulturen

Kunnskap kan sies å være en innsatsfaktor i en organisasjon. Gjennom kommunikasjon, koordinering, samarbeid og utvikling er denne innsatsfaktoren sammensatt (Gotvassli, 2012). I følge Eriksson-Zetterquist, Kalling, Styhre & Woll (2015) kan organisasjonens kunnskap bli sett på som en basisressurs i systemforståelsen. Hvordan ting gjøres og hvilke beslutninger som tas bestemmes av den underliggende kunnskapen. I tillegg er organisasjonens kunnskap med på å bestemme i hvilken grad organisasjonen oppnår sine mål og i hvor stor grad organisasjonen er unik i forhold til konkurrerende organisasjoner (Eriksson-Zetterquist et al., 2015). Gjentatte felles handlinger er også grunnleggende for organisasjonen, i tillegg til like meninger og tolkninger av verden (Eriksson-Zetterquist et al., 2015). Hva som er riktig og hvilken atferd en skal ha kommer til syne gjennom organisasjonens kultur. Gjennom kulturen skapes det en identitet der de tilhørende i organisasjonen deler de samme forestillingene og systemforståelsen. Organisasjoner kan med andre ord ses på som pågående prosesser av virkelighetskonstruksjon (Eriksson-Zetterquist et al., 2015).

Organisatorisk kunnskap utgjøres, i tillegg til de ansattes kunnskap, av dokumentasjon, rutiner og prosesser, produktdefinisjoner, patenter og immaterielle rettigheter (Eriksson-Zetterquist et al., 2015). Organisasjonsprinsippene for styring og koordinering er også med på å utgjøre organisatorisk kunnskap (Eriksson-Zetterquist et al., 2015). Disse faktorene regulerer eller påvirker forholdene mellom individene, gruppene og eksterne interesser. I en organisasjon er det viktig å dele kunnskap internt, men samtidig skjerme den for eksterne interessenter (Eriksson-Zetterquist et al., 2015). Kunnskapen i en organisasjon kan med andre ord sies å være verdifull.

2.3 The Athletic Talent Development Environment model

I en organisasjonskultur har kunnskap utviklet seg til å bli det viktigste konkurransefortrinnet (Gotvassli, 2012). For å oppnå målene organisasjonen har satt seg er det viktig å prestere best mulig. Ifølge Henriksen et al. (2010) oppnår enkelte idrettsmiljøer større suksess enn andre når det kommer til talentutvikling. *The Athletic Talent Development Environment model*, også kjent som ATDE-modellen, tar for seg viktige faktorer bak en potensiell idrettsutøvers suksess (Henriksen et al., 2010). Hovedfunksjonene i modellen er å hjelpe unge talenter til å gjennomgå en vellykket overgang fra aldersbestemte klasser til elitenivå i idretten. ATDE-modellen beskriver en bestemt utøvers miljø og redegjør for rollene og funksjonene hos de ulike dimensjonene samt relasjonene innenfor miljøet for ferdighetsutviklingsprosessen (Henriksen et al., 2010).

Figur 1: The Athletic Talent Development Environment model (Henriksen et al., 2010).

I midten av ATDE-modellen er den potensielle eliteidrettsutøveren plassert. Modellen er økologisk i den forstand at utviklingen av en idrettsutøver er påvirket av konteksten hvor

utviklingen skjer (Henriksen et al., 2010). Modellen er også holistisk i tre forståelser, den inkluderer både atletisk og ikke-atletisk domene, mikro- og makronivå, samt tidsperspektiv. Det atletiske domene tar for seg direkte påvirkningsfaktorer fra deler av miljøet til utøveren, hvor en blant annet finner skolen, treneren og klubben. Det ikke-atletiske domene ser på faktorer som ikke påvirker utøveren direkte, det vil si andre sosiale og kulturelle aspekter ved utøverens liv (Henriksen et al., 2010). Mikronivået omhandler miljøet hvor utøveren samhandler, har regelmessig kontakt og er i interaksjon med andre. Makronivået referer til sosiale settinger, tradisjoner og verdier som påvirker utøveren, men som ikke nødvendigvis inkluderer utøveren selv. I den ytterste dimensjonen på ATDE-modellen blir fortid, nåtid og fremtid presentert ettersom de er dynamiske og gjensidig påvirkelig av hverandre, noe som kan være avgjørende for å følge med på utviklingen av den fremtidige toppidrettsutøverens miljø (Henriksen et al., 2010).

ATDE-modellen presenterer en holistisk økologisk tilnærming av ferdighetsutvikling hos en potensiell elite idrettsutøver (Henriksen et al., 2010). Modellen kan gi en forståelse av det totale miljøet utøveren befinner seg i. Skolen, eller i dette tilfellet toppidrettslinja, er som nevnt en sentral direkte påvirkningsfaktor på utøveren i mikronivået. Gjennom en langsiktig strategi og planlegging, enhetlig kommunikasjon og støtte, individuelle treningsprogrammer og vektlegging på en utøvers fremgang istedenfor tidligere resultater er sentrale trekk som det bør være et fokus på her (Henriksen et al., 2010).

Tidligere forskning

I en nyere forskningsartikkel utarbeidet av Aalberg & Sæther (2016) ble organiseringen av ferdighetsutvikling i Rosenborg BK undersøkt, ettersom klubben er en av Norges ledende klubber innenfor dette feltet. Forskningsartikkelen belyste hvordan Rosenborg benyttet seg av en holistisk økologisk tilnærming lik ATDE-modellen. Resultatene i forskningsartikkelen illustrerte videre at Rosenborg har et tett samarbeid med en lokal videregående skole. En av grunnene til det nære samarbeidet, var hovedtrenerens stilling hos den lokale skolen. Koordineringen av både skole, klubb, lærere og trenere ble i artikkelen omtalt som positivt for ferdighetsutvikling (Aalberg & Sæther, 2016).

3. Metode

I dette kapittelet vil det metodiske grunnlaget for oppgaven presenteres. Innledningsvis vil det bli redegjort for valg av metode, og på bakgrunn av metoden som er valgt vil det deretter bli presentert en intervjuguide. Videre vil det bli gitt en beskrivelse av rekruttering av informanter, gjennomføring av intervju og behandling av data. Tilslutt vil en refleksjon rundt reliabiliteten og validiteten av dataen som ble samlet inn til oppgaven bli illustrert.

3.1 Valg av metode

Kvalitativ og kvantitativ forskning fremstår som to fundamentale tilnærminger innenfor samfunnsforskning vedrørende det å fremskaffe og analysere informasjon (Tjora, 2017). Våre to problemstillinger omhandler subjektets forståelse av et fenomen og derfor vil det være nødvendig å få tilgang på hvordan subjektene forstår sin livsverden. Ved en slik tilnærming er det naturlig å utforme et kvalitativt design. Kvalitativ forskningsmetode kan være fordelaktig når en skal vektlegge forståelse i en større grad enn forklaring. Metoden gir også en nærhet til forskningsfeltet gjennom åpne interaksjoner mellom informant og forsker (Tjora, 2017). Med grunnlag i dette valgte vi derfor et kvalitativt forskningsdesign med dybdeintervju som metode for å samle inn data til våre bacheloroppgaver.

3.2 Intervju

Dybdeintervju ble et naturlig valg for oppgaven da denne metoden i større grad kan bidra til å skape en fri samtale rundt utvalgte temaer (Tjora, 2017). I tillegg kan dybdeintervju bidra til å skape refleksjon hos informanten, noe vi så på som hensiktsmessig for å få innsikt i deres livsverden. Med andre ord så ønsker vi at informanten gjennom dybdeintervjuet skulle reflektere over egne erfaringer og meninger rundt den aktuelle forståelsen. Ved innsamling av data kan bortfall forekomme. Ifølge Larsen (2007) kan intervju derfor være en fordel ettersom forsker og informant møtes ansikt til ansikt, som kan forebygge bortfall. Intervju gir også forskeren muligheten til å stille utdypende spørsmål samt komme med oppfølgingsspørsmål. Informanten har mulighet til å snakke fritt samt be om oppklaring på enkelte spørsmål, noe som kan bidra til å

unngå misforståelser. Å observere informanten under et intervju kan gjøre det enklere å tolke svarene (Larsen, 2007).

3.3 Intervjuguide

For å strukturere et intervju kan det være praktisk å benytte en intervjuguide. I dette tilfellet ble det utformet en semistrukturert intervjuguide (se vedlegg 2). Intervjuguiden kan til forskjell fra et spørreskjema inneholde stikkordpregede spørsmål og kan være til hjelp under intervjuet (Tjora, 2017). Videre kan intervjuguiden til et dybdeintervju ta utgangspunkt i tre faser; oppvarming, refleksjon og avrundning. Fasene kan gjenspeile ulike spørsmål med ulike typer av svar (Tjora, 2017). Vi fulgte de nevnte fasene under utformingen av vår intervjuguide. På bakgrunn av dette valgte vi å ha totalt ni ferdig formulerte spørsmål i intervjuguiden. Under hvert spørsmål ble det utformet noen stikkordspregede spørsmål i tilfellet informanten skulle utelate tema som vi oppfattet som relevante for oppgaven. Vi forsøkte også å utforme åpne spørsmål, dette for å redusere vår påvirkning på spørsmålenes svar.

Dalen (2004) skriver at de innledende spørsmålene i et intervju bør få informanten til å føle seg vel og avslappet. Intervjuguiden ble derfor åpnet med ”Hvordan ser en typisk arbeidsdag ut for deg?”. Spørsmålet ga informanten mulighet til å fortelle litt om en typisk dag i dens liv uten noen form for begrensing. Ifølge Dalen (2004) kan dette skape en økt trygghet hos informanten og samtidig legge mer til rette for den frie samtalen. Videre skal intervjuguiden også ta for seg sentrale tema, og spørsmålene som utformes skal dekke de primære områdene som skal belyses (Dalen, 2004). Med grunnlag i dette valgte vi å dele intervjuguiden inn i tre temaer under refleksjonsdelen; toppidrettslærerens bakgrunn, læreplan og utviklingskultur. Vi ønsket at de utvalgte temaene skulle gjenspeile oppgavens teoridel, hvor toppidrettslærerens bakgrunn kan knyttes opp imot kunnskap, læreplanen opp imot organisasjon og utviklingskultur opp imot ATDE-modellen. Videre er det, ifølge Tjora (2017), refleksjonsdelen i intervjuguiden som danner kjernen i intervjuet, derav var syv av totalt ni spørsmål i intervjuguiden under refleksjonsdelen. Mot slutten av intervjuet bør spørsmålene gå tilbake til å omhandle noe mer generelt (Dalen, 2004). Intervjuet ble derfor avrundet med å gi informanten mulighet til å si noe som hen ikke hadde fått sagt tidligere.

3.4 Tilgang på felt og rekruttering av utvalg

”Hovedregelen for utvalg i kvalitative intervjustudier er at man velger informanter som av ulike grunner vil kunne uttale seg på en reflektert måte om det aktuelle temaet” (Tjora, 2017:130). Ettersom temaet i denne oppgaven er taust kunnskap valgte vi toppidrettslærere som informanter da deres tauste kunnskap er med på å forme morgendagens toppidrettsutøvere. For å belyse hvordan ulike parter kan oppleve samme situasjon valgte vi å rekruttere informanter innenfor ulike idretter og som var ansatt ved ulike videregående skoler. Dette gjorde vi for å fange opp mest mulig nyanser og mangfold for vår besvarelse samt for å kunne sammenligne skolene (Dalen, 2004). Det ble derav sendt ut et informasjonsskriv (se vedlegg 1) til et begrenset antall videregående skoler. Disse skolene tilbyr et fireårig løp med spisset toppidrettstilbud. I informasjonsskrivet ble det gitt utfyllende informasjon til informantene angående oppgavens tema og formål. Informantens rettigheter ble også redegjort for samtidig som det ble presisert at deltakelse til studien var frivillig. Tilslutt ble det vedlagt en forespørsel om deltakelse i informasjonsskrivet slik at informantene kunne ta kontakt med oss dersom de ønsket å stille til intervju.

Det var to toppidrettslærere som tok kontakt. Dette resulterte i at vi søkte flere informanter da vi var ute i feltet. Etter å ha intervjuet de to første informantene spurte vi om de kjente til noen andre kollegaer som kunne tenkt seg å delta i forskningsprosjektet. Begge informantene stilte seg positive til dette og ettersom intervjuene ble lagt i lunsjpausen var det ikke vanskelig for informantene å huke tak i en kollega. Det resulterte i at de to første informantene hjalp oss å finne de to siste informantene til forskningsprosjektet. Vi endte opp med å få totalt fire mannlige informanter mellom 30 til 65 år. To av informantene hadde erfaringer fra sommeridrett og de to andre fra vinteridrett. Idretten kan ses på å være stereotypisk maskulint og funnene fra en undersøkelse utført i 2013 viser at det finnes flere mannlige trenere enn kvinnelige i idretten (Ingebrigtsen, 2014). På bakgrunn av dette kan det tenkes at det dermed blir enklere å få tak i mannlige informanter. Vi resonerte oss frem til at vi hadde fått samlet inn nok data etter fire intervjuer, derfor ble det ikke gjennomført flere. Ifølge Dalen (2004) bør ikke antall informanter være for stort, dette for å sikre at materialet en sitter igjen med er utfyllende og tilstrekkelig for videre arbeid med oppgaven. Samtidig er hele prosessen med intervju som forskningsmetode tidskrevende. De fire informantene vil i diskusjonen bli omtalt som IP1, IP2, IP3 og IP4.

3.5 Gjennomføring

I metodelitteraturen skilles det ofte mellom en naturlig og en kunstig kontekst. En naturlig kontekst er et sted hvor informanten føler seg hjemme, mens en kunstig kontekst er et sted hvor verken informant eller forsker føler en tilknytning til (Jacobsen, 2015). Forskning illustrerer at en informant vil kunne avgi kunstige svar dersom vedkommende befinner seg i en kunstig kontekst. Dette kalles for konteksteffekten ettersom informanten som regel opptrer ulikt i en naturlig kontekst versus en kunstig kontekst (Jacobsen, 2015). Dette tok vi hensyn til da vi etablerte kontakt med informantene. Det var to toppidrettslærere som meldte sin interesse for forskningsprosjektet vårt. Det ble dermed avtalt et separat intervju med de to, hvor informanten fikk velge tidspunkt og møteplass. Vi hadde forståelse for at informanten sine dager kan være travle, derfor ble det presisert at vi kunne stille opp når som helst og møte vedkommende hvor de måtte ønske, basert på hva som passet best for deres timeplan. Intervjuene ble å ta sted på personalrommet ved den aktuelle videregående skolen i deres lunsjpauser. Ettersom intervjuet omhandler subjektets livsverden var det naturlig å møtes på deres arbeidsplass. Her ble vi tilbudt en kopp kaffe før vi begynte intervjuet noe vi takket høflig ja til. Ifølge Tjora (2017) kan det å drikke en kopp kaffe sammen bidra til å skape en uformell stemning noe som kan føre til at en deler mer. Dette kan ha hjulpet oss til å få samlet inn relevant data.

Under intervjuet var vi to forskere tilstede sammen med informanten, hvor en av oss hadde hovedansvaret for å lede intervjuet, mens den andre kunne komme med innspill etter behov. Ifølge Dalen (2004) er det hensiktsmessig å få notert ned så mye som mulig av det informanten deler under et intervju, fordi utsagn som ikke blir notert fort kan glemmes. Derfor ble det så vi begge noterte svarene til informanten underveis, på hvert vårt digitale verktøy, da vi mente dette var mest effektivt. Hvordan intervjuet ble gjennomført kan ha påvirket informantene. Vi var begge tilstede og deltok aktivt under intervjuene noe som kan ha vært ubehagelig for informanten da vi var to og han var en. Det kan være at informanten opplevde intervjuet som prestasjonsfylt og at svarene krevde et korrekt svar. Dette var ikke et ønskelig scenario for oss og vi forsøkte derfor å opptre varsomt og ydmykt ovenfor informanten. En annen forstyrrende faktor som kan ha påvirket informanten var at vi noterte på tastatur noe som kan skape støy og sette fokuset til informanten ut av spill. De to første intervjuene varte i 45 minutter, mens det

tredje varte i 60 minutter og det siste varte i 35 minutter. Tidsbruken per intervju ble et resultat av hvor mye tid informanten hadde til rådighet.

Erfaringer

Etter å ha gjennomført alle intervjuene har vi gjort oss noen erfaringer når det kommer til dybdeintervju som metode, både positive og konstruktive. En av de positive erfaringene vi sitter igjen med er informantenes interesse og engasjement for temaet utviklingskultur. Her ble spørsmålene vi stilte besvart godt og illustrert gjennom eksempler. En informant viste oss blant annet et TV-innslag hvor informanten tok del i en reportasje som kan knyttes opp imot utviklingskultur. En annen informant inviterte oss til å observere en toppidrettsklasse under en treningsøkt. På en annen side kan dette ha påvirket intervjusituasjonen i etterkant da det kan tenkes at vi gikk inn intervjuet med en forhåndsoppfatning.

3.6 Behandling av data

Ifølge Dalen (2004) leter forskeren, under bearbeidingen av data, etter indre sammenhenger. Det er derfor en forutsetning at informantene har avgitt valide og utfyllende beskrivelser under intervjuene. For å lettere kunne kategorisere innsamlet data hadde vi, som tidligere nevnt, delt spørsmålene i intervjuguiden inn i ulike temaer på forhånd. Vi valgte å renskrive feltnotatene for å kvalitetssikre at de forhåndsbestemte kategoriene også kunne brukes som koder. I vårt tilfelle ble kodene et ord eller en frase (se vedlegg 3). ”Kodene er potensiell kilde til å generere ideer som er tett forankret i empirien, i tråd med et induktivt premiss, hvor en bør unngå premature konklusjoner” (Tjora, 2017:198). Ut ifra innsamlet data plukket vi ut det vi anså som mest relevant for oppgavens problemstillinger.

Videre beskriver Dalen (2004:64) en intervjusituasjon som ”... en dialog eller mellom to parter som eksisterer i et tidsperspektiv, men som forsvinner når intervjuet er over”. På bakgrunn av dette blir dataen en sitter igjen med etter endt intervju tatt ut ifra den opprinnelige intervjusituasjonen. Materialet blir stående for seg selv og tatt ut av en kontekst, noe som kan påvirke vår bearbeiding og behandling av materialet i ettertid (Dalen, 2004).

3.7 Reliabilitet og validitet

”Forskning handler alltid om å skape troverdige resultater, det vil si gode begrunnede tolkninger gjort ved systematisk analyser av empiriske data, som igjen er generert ved et nøye gjennomtenkt design” (Tjora, 2017:253). Med andre ord kan kvaliteten på forskningen vi gjør sikres ut ifra enkelte forhold. Pålitelighet, gyldighet, generaliserbarhet, transparens og refleksivitet er kvalitetskriterier innenfor kvalitativ forskning som vi ønsker å reflektere rundt knyttet til datainnsamlingen vår (Tjora, 2017).

Pålitelighet

Under en forskningsprosess er det ideelt at vi som forskere opptre nøytralt eller objektivt (Tjora, 2017). Dette kan være en utfordring ettersom vi har et lite engasjement ovenfor temaet det forskes på. Vårt engasjement kan bli oppfattet som støy ved at det kan påvirke resultatene, men Tjora (2017) skriver at dette støyet kan være en nødvendig ressurs, fordi det kan prege forskningsarbeidet. Vi ønsker å presisere at det å vise engasjement og kunnskap om temaet det forskes på kan være en forutsetning. Ettersom det kan styrke prosjektets pålitelighet ved å reflektere over noe en har tilfelles med informanten. Det blir med andre ord viktig å redegjøre for forhold internt i forskningsprosjektet for å styrke påliteligheten (Tjora, 2017). Vi forsøkte å opptre objektivt under intervjuene. Dette viste seg å være en utfordring da vi opplevde det som unaturlig å ikke vise engasjement og nysgjerrighet vedrørende temaene som blir belyst.

Gyldighet

I kvalitativ forskning er det ikke sikkert at vi faktisk får svar på spørsmålene vi ønsker å stille. Hvorvidt vi får svar på det vi ønsker kan knyttes til gyldighet (Tjora, 2017). Gyldigheten kan styrkes gjennom en tydeliggjøring av hvordan spørsmålene har blitt utformet og praktisert i forhold til utvalgte temaer. En redegjøring av valgene som er tatt under forskningsprosessen kan gi leseren et kritisk innblikk i presisjonen og relevansen i forskningen som er gjort. Å holde forskningen innenfor det aktuelle fagfeltet og koble dette til annen forskning som er relevant er ifølge Tjora (2017) den mest grunnleggende kilden til høy gyldighet. Vi valgte å se på lignende forskning som har blitt gjort for å hente inspirasjon til vår egen intervjuguide. For at vi til en viss grad kunne sikre at vi fikk svar på det vi ønsket. Det ble utformet flere utkast før den endelige intervjuguiden ble ferdigstilt i samråd med veileder.

Generaliserbarhet

I samfunnsforskning er generalisering ofte et mål og innenfor kvalitativ forskning har begrepet lenge vært omdiskutert (Tjora, 2017). I denne oppgaven har vi valgt å se på naturalistisk generaliserbarhet som gir et uttrykk for hvorvidt funnene som er gjort kan være gyldig i noen andres forskning. Dette er det opp til leseren selv å vurdere. På grunnlag av dette bør forskningsprosessen og rapporteringen av den være detaljert slik at leseren får innsikt i utførelsen, derfor har vi valgt å utdype forskningsprosessen så detaljert det lar seg gjøre.

Transparens

Transparens kan knyttes til prestasjonen av forskningsprosessen (Tjora, 2017). Vi ønsker å gi leseren av oppgaven et innblikk i våre empiriske funn og hvordan analysen av disse ble gjennomført. Derfor var det viktig å utforme et strukturert og systemisert forskningsarbeid på best mulig måte (Tjora, 2017). Målet var å gi leseren best mulig kjennskap til forskningen slik at vedkommende selv fikk vurdere om våre funn er troverdige eller ikke (Tjora, 2017).

Refleksivitet

Refleksivitet knyttet til refleksjon rundt tolkning av data. Fundamentet for dette ligger i bevisstheten rundt at empiriske data ikke trenger å gjenspeile virkeligheten (Tjora, 2017). Det er essensielt at det utføres en tolkning av tolkningen som er gjort. Det betyr at vi må tenke over vår fortolkning og i hvilken grad egne politiske, kulturelle, språklige, teoretiske og kognitive omgivelser spiller inn på dette. Ifølge Tjora (2017) påvirkes vi av denne typen faktorer under forskningsprosessen og ofte er vi ikke bevisste på dem. Derav er det avgjørende å inspisere fortolkningen for å finne ut av hva som kan ha påvirket den, dette vil gjøre forskningen refleksiv og mer troverdig. Det kan hende at vi ubevisst styrer tolkningen i den retningen vi ønsker ettersom vi besitter en viss forkunnskap og verdier. Tjora (2017) skriver videre at samarbeid mellom for eksempel studenter eller forskergrupper kan øke refleksiviteten da dette kan skape dialog og bevisstgjøring. Gjennom å samarbeide om denne oppgaven kan det hende at vi bevisstgjør hverandre fortolkninger.

4. Taus kunnskap og toppidrettslinja

I dette kapitlet vil sentrale funn i oppgaven bli presentert. Kapitlet vil fremstå som en diskusjon sett i lys av funnene som er gjort. Oppgavens problemstilling: ”*Hvordan kan en forstå taus kunnskap i organisasjonskulturen hos en toppidrettslinje?*” vil være kapitlets holdepunkt. Problemstillingen omhandler subjektets forståelse av et fenomen og gjennom datainnsamlingen har vi fått tilgang på forståelsen. Funnene har blitt sortert ut ifra koding og vil reflektere oppgavens problemstilling. En sammenligning av de to ulike toppidrettslinjene vil også gjenspeile kapitlets diskusjon. Ifølge Lubit (2001) utvikles taus kunnskap innenfor bestemte miljø, det kan derfor trolig tenkes at taus kunnskap utspiller seg ulikt i forskjellige organisasjonskulturer og at de to toppidrettslinjene opptrer ulikt. På bakgrunn av dette vil det innledningsvis bli gitt en presentasjon av informantenes tause kunnskap ved de to toppidrettslinjene.

Prinsippet for anonymitet og konfidensialitet vil i dette kapitlet også bli opprettholdt så langt det lar seg gjøre. I henhold til prinsippet har oppgavens utforming vist seg å være en utfordring. Dette med bakgrunn i at oppgaven omhandler informantenes tause kunnskap og at denne bør formidles for å få frem oppgavens tematikk. Derfor vil informasjonen som gjengis være begrenset, men samtidig informativ. Informantene vil, som tidligere nevnt, bli omtalt som IP1, IP2, IP3 og IP4. Enkelte sitater underveis i oppgaven kan også være forkortet, dette for å konkretisere diskusjonen. De to ulike toppidrettslinjene vil bli omtalt som skole A og skole B.

4.1 En presentasjon av informantenes tause kunnskap

Som lærer må en kunne forvalte kunnskap (Grimen, 2008). Derfor vil det være av betydning å se nærmere på informantenes idretts- og utdanningsbakgrunn, samt deres relevante yrkeserfaringer ettersom dette kan påvirke hvordan en forvalter kunnskap. I et profesjonsfag som læreryrket vil taus kunnskap være grunnleggende, spesielt hos en toppidrettslærer hvor det stilles krav til praktisk yrkesutøvelse (Grimen, 2008). Taus kunnskap er derfor gunstig for å imøtekomme problemstillinger og arbeidsoppgaver på en hensiktsmessig måte (Nonaka, 1994). Basert på et samspill med den verden vi lever i rettfærdiggjøres også den kunnskapen en innehar (Nonaka &

Krogh, 2009). På grunnlag av dette kan det tenkes at kunnskapen informantene sitter på tilpasses omgivelsene de befinner seg i. Ettersom taus kunnskap ikke kan artikuleres verbalt, kan det være en utfordring å dele kunnskapen som skal presenteres inn i definerte begreper. Likevel kan informantenes tause kunnskap fra utdanning trolig knyttes til mentale modeller (Lubit, 2001). Således kan deres tause kunnskap fra idrettskarrieren antakelig knyttes til ferdigheter i form av bevegelse. Taus kunnskap som ligger i informantenes sanser, erfaringer og intuisjoner vil trolig gjenspeiles på flere områder og gå over i hverandre (Nonaka & Krogh, 2009).

4.1.1 IP1 og IP2 fra skole A

IP1 har undervist på toppidrettsfaget i 12 år. Før dette var IP1 svært aktiv innenfor sin idrett og har blant annet over 30 landslagskamper bak seg. Informanten har også en stødig trenererfaring fra landslaget hvor vedkommende var landslagstrener på øverste nivå i nesten 10 år. Av utdanning har IP1 fullført lektorutdanningen med fagkombinasjonen fysikk og matematikk samt studert idrett i noen år. Videre påpeker informanten at han ikke har noen trenerutdanning.

IP2 har undervist på toppidrettsfaget i snart tre år og er ansatt på trenerkontrakt. Informanten har selv vært elev på toppidrettslinja ved skole A. Etter å ha fullført grunnskolen ble det så IP2 satset fullt ut på sin idrettsgren frem til 23 årsalderen. Informanten har blant annet vært innom B-landslaget og tatt medalje i et Norgesmesterskap. Av utdanning har IP2 tatt både trenerkurs 2 og en topp trenerutdannelse samt at han skal begynne med mentaltrening. Å ta pedagogikk for å kunne bli fastansatt som lærer er ifølge IP2 opp til vurdering, men ikke noe en nødvendigvis streber etter.

4.1.2 IP3 og IP4 fra skole B

IP3 har undervist på toppidrettsfaget i 23 år. I løpet av denne tiden har informanten blant annet vært trener for en utøver som tok medalje i et Europamesterskap. Av utdanning er IP3 adjunkt med opprykk, hvor blant annet realfagene fysikk og matematikk har hjulpet han med å forstå teknikken i sin idrettsgren. I tillegg til dette har informanten studert to år med idrett og gjennomført alt av trenerkurs.

IP4 har undervist på toppidrettsfaget i 10 år. Før dette hadde informanten en like lang karriere på landslaget og har spilt over 50 landslagskamper. I dag er han, i tillegg til lærer, assistenttrener for et U21 lag. Av utdanning er IP4 adjunkt med opprykk samt tatt en trenerutdannelse, topptrener 2 og mentaltrening 1.

4.2 Taus kunnskap i organisasjonskulturen

Lubit (2001) skriver at taus kunnskap omhandler det å ha erfaringer innenfor noe spesifikt. Dette kom til syne under datainnsamlingen der informantene ved både skole A og skole B uttrykte at de benyttet seg av tidligere erfaringer i undervisningen:

”Jeg bruker erfaringer fra trenerkarrieren i stor grad.” IP1

”Jeg får brukt alt av utdanning og idrett. Lærer av ting man ikke var flink på selv. Har også lært hvordan ting henger sammen fra tidligere trenererfaring.” IP2

”Av tidligere erfaringer får jeg brukt ganske mye. Selv var jeg ikke særlig flink på tilpasning og restitusjon, men dette har jeg lært av. Når man gjør slike tabber selv blir man mer rusta til å se når det ser tungt ut hos en elev, om det er snakk om skole, jobb eller trening.” IP3

”Jeg får hele tiden brukt tidligere erfaringer fra idretten, men dette er ikke innovativt. Fallgruven er kanskje at jeg bruker den for mye. På bakgrunn av dette forsøker jeg hele tiden å fornye meg ettersom jeg kjenner på behovet for å holde meg oppdatert.” IP4

På bakgrunn av dette kan det virke som at de ved både skole A og skole B benytter seg av taus kunnskap i stor grad. IP4 ved skole B poengterer i tillegg at han kanskje bruker det for mye. Taus kunnskap utvikles ifølge Lubit (2001) i underbevisstheden og trolig kan dette gjenspeile informantenes utvikling av handling ut ifra tidligere erfaringer. Videre skriver Nonaka & Krogh (2009) at taus kunnskap ikke kan uttrykkes verbalt. Under intervjuet med IP1 fra skole A kom dette trolig frem:

"Når jeg sitter å ser (idretten) på TV så ser jeg de fremtidige trekkene med en gang. Det kan sammenlignes med sjakk. I sjakk husker man trekkene og ser helheten i spillet, akkurat slik er det med (idretten) også, jeg klarer å se trekkene før de har blitt satt til liv." IP1

Det kan tenkes at IP1 fra skole A her beskrev kunnskap han ikke kan sette ord på, men som han trolig har i kroppen. Grimen (2008) skriver at taus kunnskap karakteriseres av innøvde kroppslige ferdigheter som samsvarer med omgivelsene og i mindre grad av språk. Det kan derav tyde på at IP1 sitt utsagn viser taus kunnskap i form av forståelse som samsvarer med omgivelsene, men som han ikke kan uttrykke verbalt. Lubit (2001) hevder at taus kunnskap også kan deles inn i fire kategorier. Trolig kan kategoriene gjenspeile hvordan informantene handler på både skole A og skole B. Deriblant hevder Lubit (2001) at en må handle ut i fra organisasjonens forventninger og krav, og at kunnskapen en innehar legger sitt fundament i rutinene hos organisasjonen.

Gotvassli (2012) beskriver videre kunnskap som en innsatsfaktor i en organisasjon. Eriksson-Zetterquist et al. (2015) beskriver i tillegg kunnskap som en basisressurs. På bakgrunn av dette virker graden av kunnskap å være av betydning for organisasjonen. Informantene ved begge toppidrettslinjene hadde alle bred erfaring innenfor sin spesifikke idrett. I tillegg til erfaring fra idrett, ble også utdanningsbakgrunn nevnt. På skole B hadde både IP3 og IP4 lærerutdanning, mens det på skole A bare var IP1 som hadde lærerutdanning. Skole A virket dermed å ha ansatte som ikke hadde lærerutdanning i bunn og grunn:

"Jeg var deltidstrener først i (klubb) for å samle opp erfaring. Begynte å jobbe som hovedtrener hos (klubb) høsten (år). Har undervist her i to år og er på det tredje nå." IP2

IP2 virket å være ansatt som trener ved toppidrettslinja på skole A. På den andre siden virket det som at alle ansatte på toppidrettslinja ved skole B hadde en lærerutdanning eller en form for pedagogisk utdanning:

"Alle har lærerutdanning her på skolen." IP4

"Oppfatter det som at alle har lærerutdanning her på skolen. Hvis en trener skal inn å holde øker, synes jeg det er viktig at det er en viss pedagogikk inn i bildet." IP3

På bakgrunn av dette kan det fremstå som at kunnskap i form av utdanningsbakgrunn er forskjellig fra skole A og skole B. Skole A viser til at de har ansatte med og uten lærerutdanning, mens alle ansatte på skole B virker å ha lærerutdanning. Når det kommer til organisasjoners kunnskap, er den også med på å bestemme graden av måloppnåelse (Eriksson-Zetterquist et al., 2015). Derfor kan det trolig tenkes at det er ulik måloppnåelsen i ulike organisasjonskulturer. Kunnskapsbeholdningen på skole A og skole B syntes å være forskjellig, dermed kan det være en mulighet for at graden av måloppnåelse også er ulik. På den andre siden virket informantenes tause kunnskap å være stor både på skole A og skole B, det kan derfor være vanskelig å sammenligne toppidrettslinjenes tause kunnskap opp imot hverandre. I tillegg til graden av måloppnåelse, vil også graden av organisasjonskulturens unikhhet bestemmes til dels av kunnskapsbeholdningen, skriver Eriksson-Zetterquist et al. (2015). På grunnlag av dette kan det tenkes at de to toppidrettslinjene også er unik på sin egen måte, da beholdningen av kunnskap virker å være forskjellig. Videre kommer også hva som er riktig og hvilken atferd en skal ha til syne gjennom organisasjonskulturen (Eriksson-Zetterquist et al., 2015). De tilhørende i organisasjonen deler de samme forestillingene og det skapes en identitet innad i kulturen. På bakgrunn av dette kan det trolig tenkes at organisasjonskulturen på skole A og skole B kan oppleves som forskjellig. Kunnskapen i en organisasjon kan derfor også sies å være verdifull. Det er viktig at den deles internt, men at den samtidig blir skjermet fra eksterne interesser (Eriksson-Zetterquist et al., 2015). På både skole A og på skole B virket det som kunnskap ble delt internt da vi spurte dem om de samarbeidet med andre ansatte på toppidrettslinja:

"På en skala fra 1 til 10 mener jeg at vi samrbeider på en 8." IP2

"Vi har møter på toppidrett hvor vi får diskutert på tvers av idrettene. Dette for å utveksle erfaringer, samt diskutere hvordan elevene skal bli god i sin spesifikke idrett. (...) Vi har også muligheten til å benytte oss av hverandres spisskompetanse på tvers av idrettene. Eksempelvis så er toppidrettslæreren på (idrett) god på spenst, dette kan for eksempel (annen idrett) dra nytte av. Jeg skulle ønske det var enda mer tid til nettopp denne typen samarbeid." IP4

I tillegg til et samarbeid innad i organisasjonskulturen, er et samarbeid med eksperter eller noen med mer kompetanse også av betydning for organisasjonskulturens tause kunnskap (Lubit, 2001). Både toppidrettslinjen på skole A og på skole B kunne under intervjuene vise til at de samarbeidet med flere instanser utenfor skolen:

"Vi jobber så hardt mot det så langt det lar seg gjøre, noen lærere er også trenere på kveldstid.

Noen klubber har vi bedre kontakt med enn andre." IP1

"Et tett samarbeid og i stor grad tett oppfølging fra klubben. Dette er det viktigste mot å utvikle utøvere mener jeg. Det er også viktig å være tilstede på konkurranser og i hverdagen, slik at man får sett de i ulike situasjoner." IP2

"Samarbeider brukbart tett med klubben og vi har et greit samarbeid med krets " IP3

"Vi har møter med Olympiatoppen hvor vi kvalitetsikrer opplegget med tanke på progresjon og utvikling; hvordan det går, hva vi trenger å jobbe mer med, hva som mangler for å ta steget videre, men det er begrenset hvor tett de kan være på." IP4

Samarbeid med klubb, krets og Olympiatoppen virker å være fremtredende på både skole A og skole B. Det kan også se ut til at skolene har bedre kontakt med noen spesifikke klubber sammenlignet med andre, men at de forsøker å ha et fokus på samarbeid så godt det lar seg gjøre. På den andre siden hevder Eriksson-Zetterquist et al. (2015) at organisatorisk kunnskap bygger på flere faktorer. Disse faktorene kan påvirke forholdet mellom de tilhørende i organisasjonskulturen, samt andre eksterne interesser. Under intervjuet av IP3 på skole B kom dette frem:

"Olympiatoppen er sterkt involvert, men de er opptatt av resultater og medaljer så fort som mulig. Opplever en utålmodighet fra Olympiatoppen" IP3

Det kan med andre ord fremstå som at IP3 på skole B opplever at samarbeid kan påvirke forholdet i organisasjonskulturen. Likevel virker både skole A og skole B å se på samarbeid med andre instanser som fordelaktig. Med utgangspunkt i dette kan det trolig tenkes at samarbeid kan påvirke hverandres kunnskap. På den andre siden kan det være en mulighet for at informantene ikke tar i bruk denne kunnskapen de opparbeider seg under samarbeid og at de i større grad baserer undervisningen på sin egne tause kunnskap.

4.3 Taus kunnskap og ferdighetsutvikling

Sett i lys av læreplanens formål om å utvikle idrettsutøvere som gjennom systematisk og målrettet trening skal kunne oppnå regionalt, nasjonalt og internasjonalt nivå (Utdanningsdirektoratet, 2006), kan trolig det å utvikle ferdigheter hos eleven ses på som et relevant mål for organisasjonskulturen eleven befinner seg i. Hvordan toppidrettslinjene legger til rette for nettopp dette kan derfor tenkes å være vesentlig. I hvilken grad læreplanens formål blir oppnådd baserer seg trolig også på ulike faktorer innad i organisasjonskulturen. Deriblant kan det være en mulighet for at toppidrettslærernes bakgrunn og tidligere erfaringer kan ha betydning for realiseringen av ferdighetsutvikling i praksis. Med andre ord virker hver enkelt toppidrettslinje å inneha taus kunnskap som kan benyttes i prosessen med å utvikle ferdigheter hos eleven. På grunnlag av dette kan det fremstå som at det finnes variasjoner mellom ulike toppidrettslinjer med tanke på måloppnåelse i toppidrettsfaget. At enkelte idrettsmiljøer oppnår større suksess enn andre når det kommer til ferdighetsutvikling beskrives også av Henriksen et al. (2010) og kommer til syne gjennom ATDE-modellen. Derfor kan det være naturlig å tenke at noen organisasjonskulturer eller miljøer presterer bedre enn andre innenfor bestemte fagfelt. Under intervjuene ble det stillt spørsmål om informanten kunne beskrive organisasjonskulturens utviklingskultur i form av å utvikle ferdigheter hos eleven. Dette var svarene vi fikk:

"Eleven kommer til et miljø hvor det er en tradisjon for trening og for å bli god. De som jobber her gjør det beste de kan for at utøvere skal lykkes. Kulturen drar deg opp og treneren yter sitt beste. Det tilrettelegges slik at elevene skal få til både satsing på idrett og skole." IP1

"Har verdier som elevene forholder seg til. Verdsetter de elevene som klarer å jobbe med egen utvikling, som har fokus på seg selv og gruppa, har nysgjerrighet, er dedikert og de som setter pris på kulturen. Et fireårig løp gir også mer tid og det er positivt." IP2

"Viktigere å få en jevn progresjon, enn å oppnå medaljer så fort som mulig." IP3

"Mer enn bare å utvikle toppidrettsutøvere, flere aspekter og dette må vi selge inn til elevene; dette er det vi gjør og dette er det vi tror på. De må ha en gjennomføringsevne og gjennomføringsvilje, selv om det er vanskelig til tider. De må ha en vilje til å pushe grensene sine. Prøver å legge til rette for at elevene skal kunne pushe seg selv, men lar de restituere dersom dette er nødvendig." IP4

På bakgrunn av dette kan det virke som både skole A og skole B tilrettelegger for ferdighetsutvikling hos eleven. Toppidrettslinjene virker også å ha eleven i fokus. Gotvassli (2012) skriver at kunnskap har blitt til det viktigste konkurransefortrinnet i en organisasjonskultur. Kunnskapen våre informanter sitter på virker derfor å være sentral for å oppnå de mål som er satt. Gotvassli (2012) poengterer nettopp dette gjennom å presisere viktigheten av at en organisasjon presterer best mulig. Informantene fra både skole A og skole B sitter på taust kunnskap i stor grad. Alle fire kunne vise til flere års erfaring innenfor sine spesifikke idretter. Alle informantene hadde i tillegg til trenererfaring også drevet aktivt med idretten selv på et høyt nivå. ATDE-modellen tar for seg helheten og det store bildet rundt en idrettsutøver (Henriksen et al., 2010:212). Både skole A og skole B virker å være opptatt av helheten rundt eleven. Dette kommer til syne gjennom både samarbeid og tilrettelegging. Gjennom et samarbeid med både lærere, trenere, klubb og Olympiatoppen virket både skole A og skole B å se eleven ut i fra et større bilde. Tilrettelegging virker å være noe begge skolene har et fokus på for å oppnå ferdighetsutvikling i størst mulig grad. Det store bildet virker med andre ord å være noe begge skolene ser på som relevant:

"Helhetlig opplegg, må være en sammenheng. Vi legger alle føringer.. de må tilpasse seg opplegget hvis de skal noe spesielt." IP2

"Elevene må se seg selv som en del av en helhet." IP4

Det er viktig å presisere at det i denne oppgaven bare er deler av modellen til Henriksen et al. (2010) som har blitt sett på. I all hovedsak er det modellens mikronivå som har blitt illustrert. Mikronivået tar for seg det som direkte påvirker utøveren (Henriksen et al., 2010:214), i dette tilfellet omhandler dette ulike personer og ulike instanser som er i direkte kontakt med eleven. Lærere, trenere, klubb og ansatte fra Olympiatoppen vil dermed havne under denne kategorien. Det kan også tenkes at modellen vil variere mye fra miljø til miljø da hver enkelt organisasjonskultur kan ha sin egen versjon. Vår datainnsamling viser derimot at skolene i dette tilfellet virker å ha nokså lik tilnærming til det å se ferdighetsutvikling hos eleven ut ifra et større bilde. Likevel kan det tenkes at det finnes ulikheter mellom skole A og skole B når det kommer til dette.

5. Avslutning

Programfaget toppidrett skal ifølge Utdanningsdirektoratet (2006:2) ”... bidra til at Norge får bevisste idrettsutøvere som kan oppnå gode resultater både regionalt, nasjonalt og internasjonalt”. En toppidrettslinjes tause kunnskap kan derfor tenkes å være av betydning med tanke på å oppnå Utdanningsdirektoratets formål. Taus kunnskap kan ifølge Lubit (2001) utspille seg ulikt i forskjellige organisasjonskulturer og Henriksen et al. (2010) poengterer at enkelte idrettsmiljø oppnår større suksess enn andre. Denne bacheloroppgaven har tatt for seg taus kunnskap i organisasjonskulturen hos to toppidrettslinjer. Oppgaven har videre diskutert hvordan toppidrettslinjenes tause kunnskap kommer til uttrykk under ferdighetsutvikling av elever.

Ved å kombinere videregående opplæring med egeninteresse skal elever få mulighet til å satse på idrett. Programfaget toppidrett skal derav gagne eleven i form av god tilrettelegging. Kunnskapsrike lærere og godt samarbeid skal også gjenspeile tilbudet (Skolens styringsdokument, anonymisert på grunn av konfidensialitet). Både skole A og skole B kunne i denne oppgaven vise til at de benyttet seg av tidligere erfaringer i undervisningen. Tilrettelegging for eleven og samarbeid med andre instanser virket også å være av betydning for begge toppidrettslinjene, i tillegg til å forstå helheten rundt eleven. Toppidrettslinjene syntes å skille seg fra hverandre i form av ulik utdanningsbakgrunn. Det kan tenkes at oppgaven har illustrert taus kunnskap som en ressurs i organisasjonskulturen hos en toppidrettslinje.

Med tanke på videre arbeid i henhold til oppgavens tematikk, ville det vært interessant å utført en studie med et større omfang. Det kunne vært spennende å gjort en kartlegging av et større antall toppidrettslinjer for å se nærmere på deres kunnskap og kompetanse. Det hadde også vært interessant å sett nærmere på hvordan elevene opplever kunnskapen toppidrettslinjene innehar.

6. Litteraturliste

Aalberg, R. R., & Sæther, S. A. (2016). The Talent Development Environment in a Norwegian top-level football club. *Sport Science Review*, 25(3-4), 159-182.

Aulstad, V. (2017, 25. desember). Norges "ukjente" talentfabrikk: -elever gråter dagen de går ut. *VG*. Hentet 01.02.19, fra: <https://www.vg.no/sport/i/71Kba3/norges-ukjente-talentfabrikk-elever-graater-dagen-de-gaar-ut>

Dalen, M. (2004). *Intervju som forskningsmetode. En kvalitativ tilnærming*. Oslo: Universitetsforlaget.

Eriksson-Zetterquist, U., Kalling, T., Styhre, A., & Woll, K. (2015). *Organisasjonsteori*. Oslo: Cappelen Damm as.

Gotvassli, K.-Å. (2012). *Kunnskaps- og prestasjonsutvikling i organisasjoner: rasjonalitet eller intuisjon og følelser?* Trondheim: Tapir akademisk forlag.

Grimen, H. (2008). Profesjon og kunnskap. I A. Molander, & L. I. Terum (red.), *Profesjonsstudier* (s. 71-86). Oslo: Universitetsforlaget.

Henriksen, K., Stambulova, N., & Roessler, K. K. (2010). Holistic approach to athletic talent development environments: A successful sailing milieu. *Psychology of sport and exercise*, 11(3), 212-222.

Ingebrigtsen, J. E. (2014). *Trenerundersøkelsen 2013*.

Jacobsen, D. I. (2016). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (3. utg.). Oslo: Cappelen Damm as.

Larsen, A. K. (2007). *En enklere metode. Veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode*. Bergen: Fagbokforlaget.

Lubit, R. (2001). The keys to sustainable competitive advantage. *Organizational dynamics*, 29(4), 164-178.

Nonaka, I. (1994). A dynamic theory of organizational knowledge creation. *Organization science*, 5(1), 14-37.

Nonaka, I., & Von Krogh, G. (2009). Perspective - Tacit knowledge and knowledge conversion: Controversy and advancement in organizational knowledge creation theory. *Organization science*, 20(3), 635-652.

Olympiatoppen. (2013). Olympiatoppens visjon, formål og filosofi. Hentet 03.04.19, fra: https://www.olympiatoppen.no/om_olympiatoppen/regioner/region_midt-norge/strategi/page3078.html

Polanyi, M. (1983). *The Tacit Dimension*. Gloucester, Mass: Peter Smith.

Tjora, A. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (3.utg.). Oslo: Gyldendal.

Utdanningsdirektoratet. (2006). *Læreplan i toppidrett- valgfrie programfag i utdanningsprogram for idrettsfag (IDR5-01)*. Hentet 12.02.19, fra: <https://www.udir.no/kl06/IDR5-01/Hele/Formaal>

Vil du delta i bacheloroppgaven om toppidrettslærerne?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å belyse hvordan toppidrettslæreres opplever og forstår elevers ferdigheter. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Vi er to studenter ved Norges tekniske-naturvitenskapelige universitet (NTNU) som studerer til å bli lektorer i kroppsøving og idrettsfag. Vi er i gang med en bacheloroppgave som omhandler toppidrettslærere ved to videregående skoler i Trondheim. I den forbindelse ønsker vi å se nærmere på toppidrettslærerens forståelse av elevers fremtidige ferdigheter. Med andre ord, hvordan din kompetanse og bakgrunn kan spille inn på forståelsen av ferdighetsutvikling hos toppidrettselever.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Lektorutdanningen for kroppsøving og idrettsfag ved NTNU er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta ettersom du er toppidrettslærer og innehar erfaringer som er relevant for vår oppgave. Utvalget av informanter vil bli hentet fra to videregående skoler i Trondheim som tilbyr toppidrett. Totalt ønsker vi seks informanter, tre fra hver skole.

Hva innebærer det for deg å delta?

For å samle inn data vil vi benytte oss av intervju som vil vare mellom 30 minutter og en drøy time (avhengig av hvor mye du har lyst til å fortelle). Spørsmålene omhandler din forståelse av elevers ferdigheter. Intervjuet vil ikke tas opp på lyd, med registrert som notater.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil bli anonymisert og destruert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Kun studentene (Siri Nevermo Guttelvik og Ane Lian Hansen, bachelorstudenter i lektorutdanningen for kroppsøving og idrettsfag, NTNU) og veileder Martin Nesse (Vitenskapelig assistent ved idrettsvitenskap, institutt for sosiologi og statsvitenskap, NTNU) vil ha tilgang til disse.

- I bacheloroppgaven vil resultatene anonymiseres og presenteres slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes. Dette sikrer deltakeres anonymitet.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Bacheloroppgaven skal etter planen avsluttes 10.mai 2019, og datamaterialet blir slettet ved prosjektslutt.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Siri Nevermo Guttelvik (e-post: siringu@stud.ntnu.no, tlf: 908 04 043), student.
- Ane Lian Hansen (e-post: anelha@stud.ntnu.no, tlf: 901 80 340), student.
- Martin Nesse (e-post: martin.nesse@ntnu.no, tlf: 926 25 884), veileder.

Med vennlig hilsen

Siri Nevermo Guttelvik
siringu@stud.ntnu.no
908 04 043
Lektorutdanningen, NTNU
Trondheim

Ane Lian Hansen
anelha@stud.ntnu.no
901 80 340
Lektorutdanningen, NTNU
Trondheim

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet toppidrettslærerne, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

.. å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, 10.mai 2019

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2. Intervjuguide

Intervjuguide

Vi begynner intervjuet med å introdusere oss selv, hvem vi er, hva vi studerer og formålet med bacheloroppgaven vår. Før vi begynner intervjuet blir det en kort gjennomgang av informantens rettigheter og dersom informanten har noen spørsmål gis det rom for dette.

Åpningsspørsmål

1. Hvordan ser en typisk arbeidsdag ut for deg?

Toppidrettslæreren bakgrunn

2. Kan du beskrive din idrettsbakgrunn?
 - Rolle? Lag? Klubber? Trener?
3. Hvilken utdanningsbakgrunn har du?
 - Kurs? Trenerlisenser?
4. Hvor lenge har du undervist i toppidrettsfaget?
 - Annen relevant arbeidserfaring?

Læreplan

5. Hvordan tolker du formålet i toppidrettsfaget?
 - Hvordan syns du faget blir formidlet gjennom læreplanen?
 - Hvordan forholder du deg til læreplanen?
 - Oppfattes dette likt med kolleger?
 - Er det et samarbeid mellom lærere og trenere ved skolen?

Utviklingskultur

6. Hvilke ferdigheter verdsetter du hos en toppidrettslev?
 - Hvordan vurderes disse ferdighetene mot det å utvikle en toppidrettsutøver?
7. Hvordan jobber dere mot å utvikle fremtidige ferdigheter hos toppidrettslevene?
 - Hva kjennetegner deres utviklingskultur?
 - I hvor stor grad samarbeider lærere og trenere?
 - På hvilken måte får du brukt tidligere erfaringer fra idrett og utdanning ?
8. Kan du si noe om hvordan dere organiserer toppidrettsfaget på skolen?
 - Har dere et samarbeid med krets, klubb og forbund? I hvilken grad?

Avslutningsspørsmål

9. Er det noe du har lyst til å si som du ikke har fått sagt?

- Har du noen eksempler fra din undervisningspraksis som kan illustrere det vi har snakket om?

Takk for intervjuet!

Vedlegg 3. Kodeark

Sorteringsbasert koding

Koding	Intervju
Idrettsbakgrunn	
Utdanningsbakgrunn	
Kurs og trenerlisenser	
Annen relevant arbeidserfaring	
Integrering av læreplanen	
Ferdighet/utvikling til en toppidrettselev	
Utviklingskultur	
Samarbeid mellom lærere og trenere	
Tidligere erfaringer / Taus kunnskap	
Organisering	
Samarbeid med krets, klubb og forbund	

